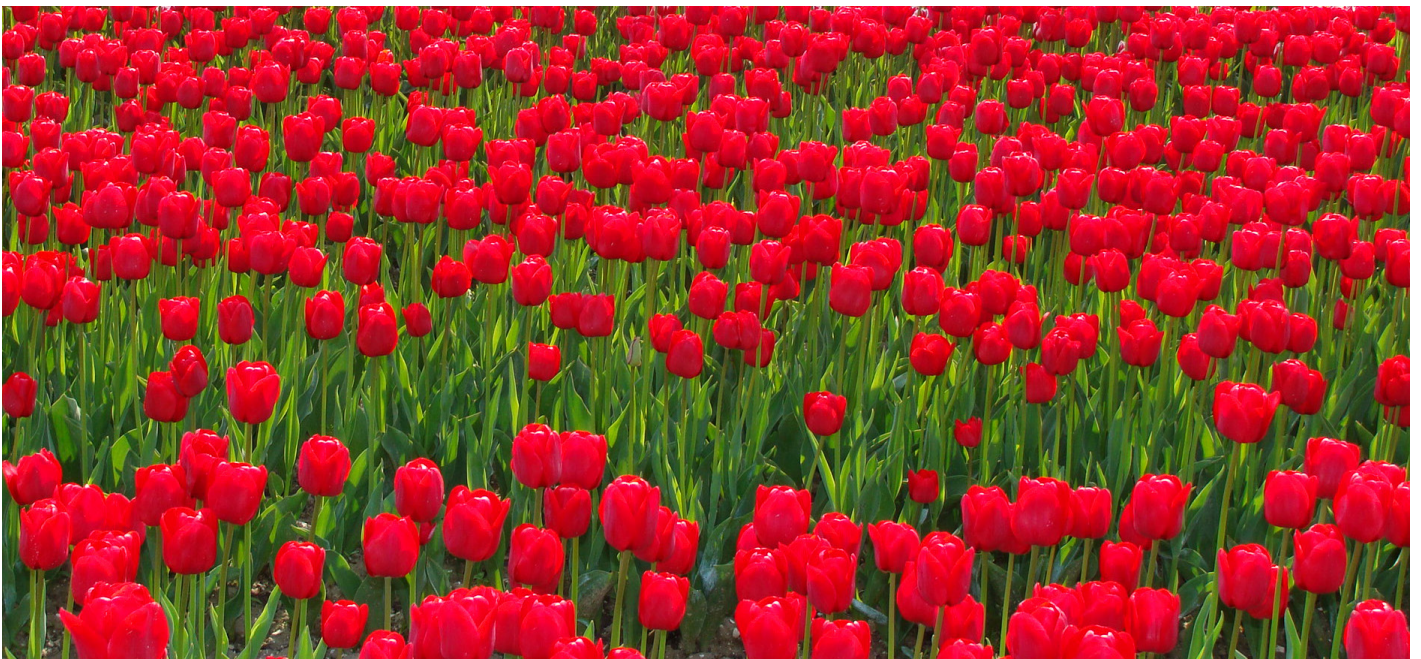


Factsheet biologische bollenteelt voor professionals



**Studiedag biologische bollenteelt
1 december 2016**

Inleiding

Het areaal biologische bollenteelt in Nederland is nog zeer beperkt, ongeveer 30 hectare, maar het neemt wel langzaam toe. Er zijn nu zo'n 10 telers van biologische bloembollen waaronder één teler van saffraan krokussen. Daarnaast is er een bedrijf dat zich heeft toegelegd op de broei van bollen. Ook het aantal handelsbedrijven en webshops met een biologisch certificaat groeit.

Deze factsheet is bedoeld voor iedereen die professioneel geïnteresseerd is in de teelt van biologische bloembollen. U leest meer over het hoe en waarom van biologisch telen. Daarbij komen zaken als onkruidbeheersing, bodem en bemesting, ziekten en plagen en de afzet aan de orde.

Waarom biologisch telen?

Telers van biologische bollen kiezen bewust voor een milieuvriendelijke teeltmethode. Dit kan zijn omdat ze in de gangbare teelt de kwaliteit van de grond achteruit zien gaan, niet (meer) met chemisch-synthetische middelen willen werken of in willen spelen op een groeiende consumentenvraag naar 'bij-vriendelijke' bollen. Bollen waar consumenten meer voor willen betalen.



Wat is biologisch telen?

Biologisch telen is telen in samenwerking met de natuur. Sterke rassen en een gezonde en weerbare bodem zijn de basis van een succesvolle teelt. Door het toepassen van vruchtwisseling en natuurlijke bemesting worden bodemprocessen gestimuleerd en bodemziekten voorkomen. De aanleg van bloemenstroken stimuleert natuurlijke vijanden die ziekten en plagen mee in toom kunnen houden.



Assortiment

Tulp is nu het meest geteelde biologische gewas onder de bollen. Daarnaast worden onder andere biologische krokussen, narcissen, dahlia's blauwe druifjes en lelies geteeld. Uit gebruikswaardeonderzoek blijkt dat er grote verschillen kunnen zitten tussen rassen qua ziektegevoeligheid en bewaarbaarheid. Biologische telers houden met de keuze van hun rassen zoveel mogelijk rekening met de ziektegevoeligheid. Soorten die gangbaar al lastig te telen zijn, zijn biologisch helemaal lastig te telen. Lelies worden daarom nog maar weinig biologisch geteeld. Om onderscheidend te zijn in de markt kiezen sommige telers bewust voor rassen die gangbaar niet geteeld worden.

Uitgangsmateriaal

Het gebruik van biologisch uitgangsmateriaal is in de biologische landbouw verplicht indien beschikbaar. Voor het gebruik van gangbaar uitgangsmateriaal kunt u ontheffing aanvragen bij controle organisatie Skal.

Biologische telers houden meestal een deel van de bollen apart om opnieuw als uitgangsmateriaal te gebruiken. Dit uitgangsmateriaal is dan automatisch biologisch. Als de kwaliteit van de bollen te veel achteruit gaat kopen ze nieuw gangbaar uitgangsmateriaal aan. Dit uitgangsmateriaal mag dan echter niet chemisch ontsmet zijn. Ook voor het kweken van nieuwe soorten wordt gangbaar (niet chemisch ontsmet) uitgangsmateriaal aangekocht.

Vruchtwisseling

Om de bodem gezond te houden en bodemziekten te voorkomen passen biologische bollen telers vruchtwisseling toe. Dit betekent dat ze niet elk jaar op hetzelfde stuk grond bollen telen. Dit doen ze bijvoorbeeld door samen te werken met biologische akkerbouwers. Ook zaaien sommige telers afwisselend bollen en groenbemesters. Deze groenbemesters helpen om de bodemvruchtbaarheid op peil te houden.

Bodem en bemesting

Voor de bemesting maken biologische bollentelers gebruik van natuurlijke meststoffen zoals stalmest en compost. Daarbij moet minimaal 65% van de stikstofgift van biologische mest, compost of natuurcompost afkomstig zijn. Daarnaast zijn diverse hulpmeststoffen en bodemverbeteraars zoals Vinassekali, zeewierextracten of eierschalen toegestaan. Kijk voor meer informatie op de website van Skal: www.skal.nl.

Inputlijst

Naar verwachting komt Skal in december 2016 met een lijst van inputs (meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen) die geëvalueerd zijn door FIBL in Zwitserland. Vanaf dat moment zijn alleen producten die een vermelding hebben op deze inputlijst nog toegestaan. Zie: www.skal.nl/biologische-teelt-van-gewassen/inputs

Het is een grote uitdaging voor biologische bollentelers om de bemesting goed af te stemmen op de gewasbehoefte. Dat geldt vooral voor voorjaarsbloeiërs die al vroeg in het voorjaar stikstof nodig hebben. Omdat in de biologische teelt minder mest mag worden gebruikt dan in de gangbare teelt is de afstand tussen de bollen op het veld ruimer en de opbrengst per hectare lager.

Het is belangrijk om het seizoen met schone grond te beginnen. Dit kan bijvoorbeeld door de grond mechanisch te bewerken. Daarnaast zijn biofumigatie en bodeminundatie toegestaan in de biologische landbouw.

Bij biofumigatie worden schadelijke aaltjes en schimmels bestreden door kruisbloemige groenbemesters te hakselen en in te werken. Daarna wordt de bodem afgedicht door aanrollen of eventueel afdekken met plastic. Inundatie is het voor langere tijd onder water zetten van een perceel om zo grondgebonden ziekten, plagen, onkruiden en opslag van bollen te bestrijden.

Het nadeel van deze methoden is dat ook het gewenste bodemleven wordt gedood. Bovendien kunnen bij inundatie bepaalde ziektes die in de bodem zitten, zoals phythium, zich juist verspreiden.

Onkruidbeheersing

In de biologische teelt is het gebruik van herbiciden niet toegestaan. Onkruiden worden mechanisch of thermisch (door branden) verwijderd. Daarnaast kan de groei van onkruiden onderdrukt worden door de bollen af te dekken met gehakseld stro, houtsnippers, boomschors, compost of een groenbemester.

Ziekten en plagen

Ziekten en plagen worden in de biologische landbouw in de eerste plaats voorkomen door het toepassen van teeltmaatregelen zoals vruchtwisseling en door het gebruik van sterke rassen. Daarnaast wordt de aanwezigheid van nuttige natuurlijke vijanden zoals roofmijten zoveel mogelijk bevorderd. Bijvoorbeeld door de aanleg van bloemstroken.

Als deze maatregelen onvoldoende effect hebben kunnen antagonisten (concurrerende micro-organismen) en gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong ingezet worden. Een overzicht van toegestane middelen vindt u op de website van Skal.

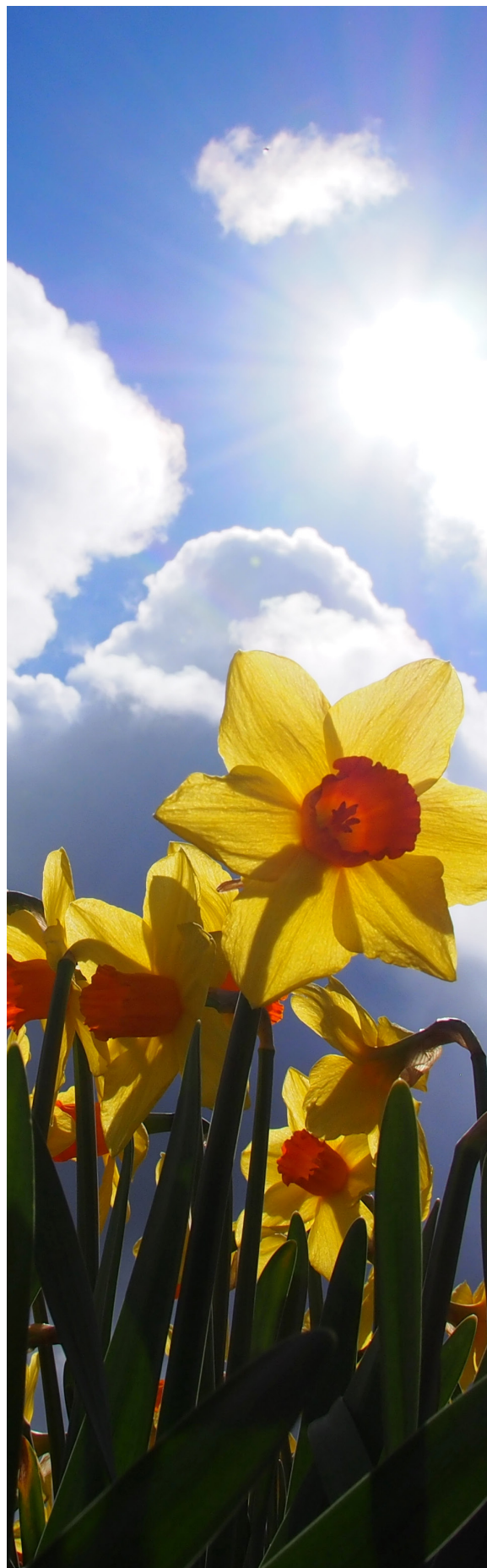
Bewaring

Omdat er weinig mogelijkheden zijn om bij te sturen is het belangrijk om heel precies en schoon te werken en aangetaste bollen zo snel mogelijk te verwijderen. Voor het ontsmetten van de bollen kan een warmwaterbehandeling worden toegepast. Deze methode helpt bijvoorbeeld tegen aaltjes. De temperatuur en de duur van de behandeling luisteren wel nauw. Is de temperatuur te hoog, dan beschadigt de bol, is de temperatuur te laag, dan blijven de aaltjes in leven.

Tulpengalmijt kan bestreden worden door bollen voor korte tijd onder zuurstofloze omstandigheden te bewaren. Deze ULO - (Ultra Low Oxygen) - bewaring duurt 24 uur en moet dan nogmaals worden herhaald. Deze bewaarmethode wordt inmiddels breed toegepast in de biologische bollenteelt.

Omschakeling

Sommige gangbare bloembollenteelers die biologische bollen willen telen kiezen ervoor om grond te pachten bij een biologische akkerbouwer. Een gangbare teler die op zijn eigen bedrijf biologische bollen wil gaan telen moet eerst twee jaar zijn grond omschakelen. Hiervoor worden het bedrijf en de bijbehorende percelen aangemeld bij de wettelijke controle instantie Skal Biocontrole. Na registratie voert Skal een toelatingsonderzoek uit om te beoordelen of het bedrijf aan alle voorwaarden voldoet. Is dit het geval dan



gaat de omschakelperiode van start. Een omschakelperiode is vooral nodig om eventuele residuen van kunstmest en bestrijdingsmiddelen in de bodem kwijt te raken en om de kwaliteit van de landbouwgrond te verbeteren. Daarbij gaat het o.a. om het verhogen van het gehalte aan organische stof, het stimuleren van het bodemleven en het verbeteren van de bodemstructuur.

Tijdens de omschakelperiode moet het bedrijf voldoen aan alle voorwaarden van de biologische teelt. Dit wordt gecontroleerd door Skal.

Bollen die vanaf 12 maanden na de startdatum van de omschakelperiode (dus in het tweede jaar van omschakeling) zijn geoogst mogen worden aangeduid als "in de periode van omschakeling naar de biologische landbouw verkregen product". Ze mogen dus nog niet "biologisch" genoemd en ook mag het bio-logo nog niet worden gebruikt.

Na het doorlopen van de omschakelingsperiode en bij een positieve beoordeling door de SKAL inspecteur ontvangt de teler een bio-certificaat. Bollen die na het verkrijgen van het certificaat geplant worden mogen bij verkoop biologisch genoemd worden en het biologische keurmerk dragen.

Certificering

Ieder bedrijf dat biologische producten wil produceren, verwerken, verpakken, importeren, verhandelen of opslaan moet hiervoor door Skal gecertificeerd zijn. Alle bedrijven in de keten, inclusief de webshops. Alleen een winkel die voorverpakte producten (bloembollen) doorverkoopt zonder dat zijn bedrijfsgegevens erop staan, hoeft niet aangesloten te zijn. Een winkel die biologische producten verkoopt met eigen naam/ label erop, moet wel aangesloten zijn bij Skal.

Gecertificeerde bedrijven mogen als zichtbaar teken van de certificering het Europees biologisch keurmerk op hun biologische producten plaatsen. Dit keurmerk is voor de consument duidelijk herkenbaar en kan de producent een meerprijs opleveren in de markt.



Afzet

De afzet van biologische bollen verloopt net als bij gangbare bollen via verschillende kanalen en in verschillende vormen; als droge bol, in potje, als bloem of als saffraan bol.

De groeiende vraag naar biologische bollen komt voornamelijk vanuit de particuliere markt. Handelaren spelen hierop in en bieden biologische bollen aan via webshops, tuincentra en supermarkten.

Daarnaast komt er steeds meer vraag vanuit gemeenten. Mede onder druk van Greenpeace hebben grote gemeentes als Den Haag, Amsterdam, Utrecht en Amersfoort moties aangenomen waarin ze beloven om in de toekomst alleen nog maar biologische bollen aan te planten. De uitvoering van die moties laat echter nog te wensen over. Dit kan bijvoorbeeld zijn omdat er geen extra budget is gereserveerd voor de aanschaf van biologische bollen of doordat de bollen te laat besteld worden en dan niet op voorraad zijn.

Scheiding bio en gangbaar

Om besmetting en vermenging te voorkomen moeten de biologische en gangbare productie, verwerking en opslag goed van elkaar gescheiden blijven. Parallelteelt is daarom niet toegestaan. Dit betekent dat binnen één bedrijf eenzelfde gewas, bijvoorbeeld tulp, niet zowel gangbaar als ook biologisch geteeld mag worden. Hiervoor dient een apart biologisch bedrijf te bestaan en ook een aparte goedgekeurde verwerkingsruimte.



Meer informatie

www.biobol.nl De vereniging voor biologische bollentelers
www.skal.nl Certificeerder van biologische productie en handel.
www.bionext.nl ketenorganisatie voor de biologische landbouw
www.biokennis.nl/dossier/bloembollenteelt



Colofon

Uitgave: Bionext
Tekst: Maaike Raaijmakers,
Redactie en opmaak: Ellen Oomen en Leonie van der Velden
Foto's: Jan Timmerman, John Huiberts, Proeftuin Zwaagdijk

